

valley of middle section of the River Odra near Zielona Góra (Lubuskie Province). The bunkers are small one-storey combat shelters with 2-3 rooms built in the river embankment. They are characterized by relatively low temperature (approx. 15°C), poor visibility (light intensity up to 160 lx), furthermore some of the shelters are flooded with water (maximum depth up to 70 cm). 44-45 pairs of the Barn Swallow were nesting in the researched bunkers, up to 9 pairs in a single bunker. The bunker environment resembles the original nesting locations of the Barn Swallow and is an alternative nesting spot.

Marcin Bocheński, Paweł Czechowski

WSPÓŁCZESNE STWIERDZENIE SÓWECZKI *GLAUCIDIUM PASSERINUM* W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

A contemporary record of the Pygmy Owl *Glaucidium passerinum* in Lubuskie Province

W nocy, z 30. na 31.03.2004 stwierdziliśmy obecność sówecek *Glaucidium passerinum* w lasach między wsiami Łuków (gm. Trzebiel) i Piotrów (gm. Przewóz) w powiecie żarskim, woj. lubuskie (ryc. 1).

Pierwszego nawojującego samca usłyszano przy drodze leśnej Łuków - Piotrów, ok. 0,5 km od wsi Łuków, ok. godz. 22. Po kilku minutach, kilkadziesiąt metrów dalej usłyszano drugiego samca. Chwilę później usłyszano pisk samicy, mniej więcej w połowie odległości między samcami. Następnie obserwatorzy zbliżyli się do pierwszego samca i zaczęli gwizdem naśladować głos godowy. Ptak ten przyleciał w ich pobliże i intensywnie odzywał się. Czasami przelatował nad głowami obserwatorów i siadał na gałęziach pobliskich drzew. W tym czasie słyszano jednocześnie drugiego nawojującego samca. Po ok. 30 minutach przerwano stymulowanie. Około 300 m dalej, wzdłuż drogi, usłyszano kolejnego nawojującego samca, słysząc jednocześnie 2 pozostałe. Po kilkunastu minutach kontynuowano poruszanie się drogą i po dalszych kilkuset metrach stwierdzono czwartego odzywającego się samca. Po blisko 15 minutach znowu ruszono w kierunku Piotrowa. Około 400-500 m od miejsca nawoływania 4 samca, usłyszano jeszcze jednego. Po każdorazowym usłyszeniu kolejnego samca rozdzielano się, aby dokładnie określić miejsce nawoływania. Około godz. 2.00 obserwacje przerwano.

Wszystkie słyszane samce odzywały się charakterystycznym, „melancholijnym”, 1-2 sekundowym gwizdem: „piuuu”. Głos ten, wydawany był co kilka, czasami kilkanaście sekund. Słyszany był nawet z odległości 300-400 metrów. Głosy te słychać było przez cały czas obserwacji. Każdy z samców, co kilka minut wydawał nieco inny, dłuższy gwizd, z szybszym zakończeniem frazy: „Fiuuu - pi pi”. Szczególnie często głos ten wydawał stymulowany samiec. Samica odezwała się jeden raz, wysokim, 2-3 sekundowym piskiem: „psiiiiiiiiiiii”.

Ptaki obserwowano w wilgotnym borze sosnowym, z fragmentami ponad stuletniego starodrzewia, przecinanym licznymi rowami z wodą oraz z kilkoma kompleksami stawów hodowlanych. Warunki atmosferyczne sprzyjały obserwacji. Noc była pogodna, bezwietrzna i bezchmur-

na. Ze względu na pełnię księżyca było bardzo jasno. Zapewne spowodowało to, że sóweczki – ptaki o największej dobowej aktywności w czasie świtu i zmierzchu (Cramp i Simmons 1985) – były aktywne całą noc. Podobnych obserwacji dokonywano w Górach Stołowych, gdzie w początkach sezonu lęgowego sóweczki odzywały się także w nocy (Mikusek 2001).

Opisywana obserwacja jest trzecim lub czwartym udokumentowanym stwierdzeniem sóweczki w województwie lubuskim, a pierwszym od ponad stu lat. Wcześniej, na tym obszarze zanotowano sóweczkę pod koniec XIX wieku pod Żaganiem i w okolicach Ledna nad Odrą, pod Sulechowem. Ponadto z tego samego okresu podawana jest niepewna obserwacja z okolic Wschowy (Tomiałojc i Stawarczyk 2003).

Stwierdzenie z południowo-zachodniej części woj. lubuskiego koresponduje z wykazywanym wzrostem liczebności i rozprzestrzenianiem się tego gatunku w Polsce (Tomiałojc i Stawarczyk 2003). Mimo, że teren ten jest regularnie kontrolowany przez autorów od kilku lat, nie stwierdzono tam sóweczki nigdy wcześniej. Być może ptaki te zajmowały nowe rewiry lęgowe. Jest to tym bardziej prawdopodobne, gdyż fragment lasów, w których dokonano obserwacji od południa łączy się z kompleksem Borów Dolnośląskich, gdzie zanotowano jedną z największych populacji lokalnych tego gatunku. Poza tym, charakter biotopu zbliżony jest do tego, jaki występuje w Borach i może odpowiadać wymaganiom tego gatunku (Tomiałojc i Stawarczyk 2003).

Biorąc pod uwagę powyższe, należy spodziewać się możliwości dalszych obserwacji sóweczki, szczególnie w większych kompleksach leśnych, jakie znajdują się w południowej części województwa lubuskiego. Ważnym jest, aby ewentualne kontrole mające na celu wykrycie tego gatunku prowadzone były w odpowiednim terminie, porach doby i najlepiej przy zastosowaniu stymulacji głosowej (Cramp i Simmons 1985, Mikusek 2001).

Obserwacja zaakceptowana przez Komisję Faunistyczną.

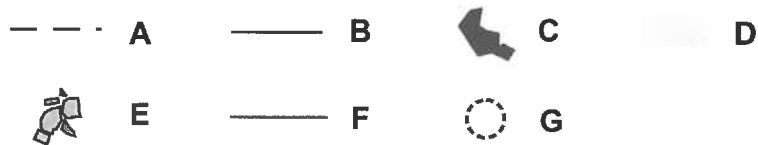
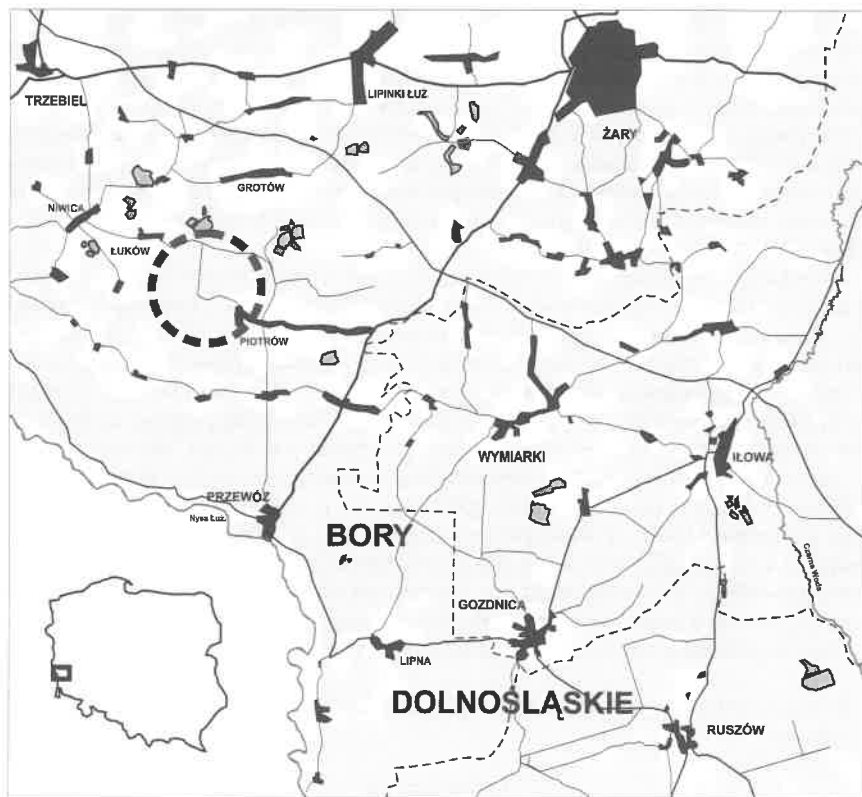
Za wspólną obserwację Autorzy dziękują Kindze Kowalik, Paulinie Krajewskiej i Katarzynie Malendowicz.

LITERATURA

- CRAMP S., SIMMONS K. E. L. (Eds.) 1985. The Birds of the Western Palearctic. 4. Oxford University Press.
- MIKUSEK R. 2001. Biologia rozrodu oraz liczebność sóweczki *Glaucidium passerinum* w Górach Stołowych. Not. Orn. 42, 4: 219-231
- TOMIAŁOJC L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „proNatura”, Wrocław

Summary

In the night between 30th and 31st March 2004, in a pine wood between villages Łuków and Piotrów (district of Żary, S-W Lubuskie Province; fig. 1) 5 males and 1 female of Pygmy Owl *Glaucidium passerinum* were recorded. It was a third or fourth recording of this species in the province and the first one since 19th century. Considering the increasing number of Pygmy Owl population in Poland (Tomiałojc, Stawarczyk 2003) and the presence of suitable habitats, it is possible that soon there will be more observations of this species in the south of the region.

Ryc. 1. Fragment powiatu żarskiego, gdzie w 2004 r. obserwowano sóweczki *Glaucidium passerinum*. A – granice powiatów, B – drogi, C – miejscowości, D – lasy, E – stawy hodowlane, F – rzeki, G – miejsce obserwacji.

Fig. 1. A part of the district of Żary, where the pygmy owl *Glaucidium passerinum* had been observed in 2004. A – borders of districts, B – roads, C – villages and towns, D – forests, E – fish-ponds, F – rivers, G – place of observation.